

I QUI DIUS QUE SÓC JO?

HISTÒRIES D'IMMIGRACIÓ

Santi Thió, sj. - M. Lluïsa Geronès
Associació Àkan

INTRODUCCIÓ	3
EL FILL GRAN	5
MENTRE HI HAGI UNA COSA PER A ESTUDIAR HI HAURÀ VIDA	8
LA CONDEMNNA D'UN "T'ESTIMO"	11
UN COR QUE HA SABUT ARRELAR-SE	13
DONA DE GUERRA	15
SOBREVIURE EN TEMPS D'HURACANS	17
BOCA DE FOC	19
VENUDA A CATORZE ANYS	21
CAMINA PELS CARRERS SENSE SABER ON VA	23
LA SEVA FERIDA D'INFANT	25
ANNEX: CONSTRUIR JUNTS	27
GUIA DE REFLEXIÓ	31

Ell els preguntà:
I vosaltres, qui dieu que sóc? (Mt, 16,15).
Perquè tenia fam, i em donàreu menjar; tenia set, i em donàreu
beure... tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més
petits, a mi m'ho fèieu." (Mt. 25, 35-40)

INTERNET: www.fespinal.com • Dibuix de la portada: Roger Torres i Aguiló • Imprès en paper i cartulina ecològics • Edita CRISTIANISME I JUSTÍCIA • R. de Llàlria, 13 - 08010 Barcelona • tel: 93 317 23 38 • fax: 93 317 10 94 • info@fespinal.com • Imprimeix: Edicions Rondas S.L. • ISSN: 0214-6509 • ISBN: 84-9730-230-3 • Dipòsit legal: B-43.992-09 • Desembre, 2009.

La Fundació Lluís Espinal li comunica que les seves dades procedeixen del nostre arxiu històric pertanyent al nostre fitxer de nom BDGACIJ inscrit amb el còdi 2061280639. Per exercitar els drets d'accés, rectificació cancel·lació i oposició poden dirigir-se al carrer Roger de Llàlria, 13 de Barcelona.

INTRODUCCIÓ

L'any 2007, ara fa justament un parell d'anys, amb motiu dels fets esdevinguts a la parròquia d'Entrevías de Madrid i de la notificació que el Vaticà envià al teòleg Jon Sobrino, se celebrà a Cornellà (Baix Llobregat) una trobada amb el lema: *Una altra Església és possible*. En un dels molts tallers programats en la trobada, el taller d'immigració, es van posar de manifest els múltiples esforços que persones i organitzacions d'Església fan per atendre les persones immigrants. Esforços que són viscuts com una resposta al missatge interpellador de Jesús enmig del temps que ens ha tocat de viure: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, / perquè ell m'ha ungit. / M'ha enviat / a portar la bona nova als pobres / a proclamar als captius la llibertat / i als cecs el retorn a la llum; / a posar en llibertat els oprimits; / a proclamar / l'any de gràcia del Senyor» (Luc 4,18-19).

Tots som nous ciutadans

En aquell taller una altra de les constatacions que prengué més força fou la necessitat de considerar que actualment tots som nous ciutadans. Tant les persones immigrades com les autòctones, hem entrat en una nova ciutadania universal que viu a cavall de diferents territoris, entre diverses cultures i en contacte amb religions diferents. Aquesta nova realitat no és estranya al cristianisme, que ja en el segle II es definia en aquests termes:

Els cristians no viuen en ciutats exclusivament seves, ni parlen una llengua estranya. Viuen en les seves pròpies pàtries com a forasters; participen en tot com a ciutadans i ho suporten tot com a estrangers; qual-sevol terra estranya els és pàtria i tota pàtria els és terra estranya. (*Carta a Diognet*).

Quan el 15% del món manté el 85% restant en la misèria, no hauria d'estranyar que les víctimes d'una situació

tan injusta busquin una sortida per a ells mateixos i per a les seves famílies. Els nostres carrers s'han omplert de persones provinents de molts països i han canviat en poc temps la nostra realitat social.

En aquest quadern, però, intentarem anar més enllà de dades econòmiques, o d'erudites anàlisis sobre cultura i religió. Intentarem parlar d'immigració des del cor de l'immigrant, des de la seva experiència, buscant descriure les vivències interiors amb les quals vol afrontar la seva vida.

Per això s'han agafat uns quants testimonis reals recollits durant la tasca d'acompanyament personal que realitza l'Associació Àkan de Girona. Aquests testimonis són els veritables protagonistes d'aquest quadern; convé que els escoltem.

Als testimonis s'hi ha afegit un breu annex amb una reflexió al voltant de la tasca de voluntariat social. Una tasca que no passa únicament pel fet de fer un servei.

L'Associació Àkan

Som una associació que treballa a Girona per acollir i donar suport a les persones immigrades, en aspectes com llengua, formació, habitatge, regularització, acompanyament... i per sensibilitzar la societat respecte als greus desequilibris mundials que hi ha a la base dels processos migratoris. La casa de l'Associació acull un grup de persones immigrades i autòctones que vivim jun-

tes el projecte de la cultura de la pau i la convivència entre cultures i religions diferents.

La immigració que atén Àkan és aquella que pateix uns impediments més greus en el seu projecte migratori. S'ha fet, doncs, una opció per acompanyar la duresa més severa de la immigració: ajudem persones que pateixen situacions extremes, que viuen al carrer o en pisos atapeïts, sovint difícilment habitables. Àkan ha obert múltiples camins per intentar portar vida a gent a qui era difícil sobreviure... S'ha anat a buscar gent al carrer, als llocs on dormien a la nit; s'ha comparat la guerra i de la violència en els supervivents, la destrucció psicològica, també la física. S'ha vist, a vegades des de la impotència, els efectes de la droga en alguns, les estades a la presó en altres, la indefensió i els maltractaments soferts per algunes dones, la vulnerabilitat dels fills, la injustícia de les esperes interminables de documentació... Horrors que poden acabar per deshumanitzar, però que en el cas de l'associació ens han animat a no oblidar precisament la condició humana dels qui pateixen. Portant esperança i coratge, delerosos de contribuir amb l'acompanyament a fer una humanitat més digna (Regne de Déu). Contents d'haver trobat pels camins de la vida tants germans i germanes. Som conscients que, entre molts i des de tots els temps, anem construint veritables moments d'alba. Per tant, ens expliquem des de la força i la confiança. (Pot obtenir més informació a www.akan.cat).

EL FILL GRAN

L'Albert és jove, africà, amant de l'esport, ple d'esperances, viu, disposat a obrir tots els camins que siguin necessaris per a treure la seva família de la misèria més absoluta. Un més entre tants que han travessat el mar. Estima el seu país, a vegades el somia i pensa que viu en un parèntesi, i que algun dia tornarà. Però també forma part d'una nova generació que barreja l'enyorança amb una mirada feta de futur. Ja no és el que era quan va marxar, ha viscut, ha après moltes coses, i veu la vida d'una manera molt diferent. Parla d'Àfrica, però va ple d'Europa, ell, com tants altres, és ja un pont entre cultures: nous individus, noves persones, per a un temps diferent.

És jove, massa jove per a assumir el que li toca assumir. Però és el fill gran i el fill gran d'una família polígama! Des de petit sap que això vol dir haver-se de fer càrrec de la mare i els germans. A l'escola de futbol on estava intern recollia alguns diners per a la família, però un dia es va adonar que per aquell camí no arribaria enlloc, i se'n va anar. No va dir a la mare que pensava prendre el camí

del nord. La mare temia aquest camí, perquè sabia que eren molts (massa!) els que perdien la vida en l'intent. Ell, però, hi estava decidit: travessà els països de rigor i intentà treballar aquí i allà per a poder anar acumulant una mica de diners que li permetessin continuar avançant. Arribar a Europa no és gens fàcil.

Durant una època viu en un bosc a tocar de Melilla. És detingut i retornat a

Algèria moltes vegades, però sap que no li queda cap més alternativa que tornar al bosc. La família, allà lluny, espera. Espera que hagi tingut prou força per a avançar quilòmetres, que hagi tingut prou astúcia per a defugir perills, que hagi aguantat la solitud, la falta d'aliments, l'engany, la por, el desert, la policia...

Un dia li toca el torn, puja a una pastera i arriba a les costes d'Almeria. Ha tingut sort, ja que cada any són milers els que moren en aquesta curta/llarga travessia. Naufrags anònims que reposen al fons del mar o al fons de la terra en els cementiris a banda i banda de l'Estret. De fet, ell va estar a punt de ser llençat a l'aigua en un moment que es considerà necessari disminuir l'excés pes que suportava la pastera. La por i el trauma li roseguen les entranyes, però ha de seguir: és el fill gran.

De nou un cop de sort li permet ser acollit en un programa governamental i va a parar a Girona. Allà, i això més que sort és un petit miracle, es troba amb un grup de gent amb qui pot reconstituir el sentiment de pertànyer a una família. No treballa, però no es desespera. Havent arribat fins aquí cal esperar, saber esperar: aquest és el preu.

Des de l'Àfrica també esperen, però se'ls esgota la paciència. Com és que ha arribat a Europa i no envia diners? Se'ls gasta? Ha oblidat els seus? Fins i tot la mare s'enfada amb ell, i no vol parlar-li. Un dia, l'Albert, desesperat, demana a algú de l'associació on viu que l'ajudi i truqui a la mare per explicar-li què passa, quina és la situació d'algú acabat d'arribar a Europa i que no té papers.

Parlen. La mare s'empassa la decepció, ho entén, però són tan pobres!

Passat un temps troba una petita feina on se sent ben tractat i on és acollit d'una manera gairebé familiar. Ara ja pot enviar uns diners. La família reclama, el pare està malalt, les germanes han d'anar a l'escola. La mare és una dona forta, coneix com es manega la vida... Parla clar. I ell envia tots els diners, excepte una mica que es reserva per al transport, una mica per al menjar, una mica per a vestir-se, una mica per a sortir un cop el mes... És una mica tan mica que alguns mesos pràcticament desapareix del tot, perquè el pare està malalt, perquè han de pagar l'hospital, les medicines, l'escola, els viatges...

Mira els altres que tenen la mateixa edat que ell. Se'ls mira quan va pel carrer, quan juga a futbol, i diu: per què jo he de viure d'una manera tan diferent dels altres? Per què he de dur sobre les meves espatlles una càrrega tan grossa? Els companys blancs guanyen diners, surten, es compren roba... No tenen ni preocupacions ni responsabilitats. Alguns dels seus companys negres tampoc no viuen tan subjectes a la família com ell.

És el gran, ja ho sap, però també sap que no podrà viure mai del tot la seva joventut, que la seva vida no s'assemblarà mai a la dels altres... Veu que els anys se li escapen. Veu que un dia es voldrà casar, però no sap com ho podrà fer amb la mare i les germanes dependent d'ell... No ho sap. De vegades, sobretot algun cap de setmana, diu que el món se li enfonsa i que només té ganas d'asseure's davant el televisor i empassar-se

tots els partits de futbol del món, o de colgar el cap sota el coixí i dormir, només dormir: és el fill gran, i sempre ho serà. En el son es rebel·la contra el destí que li ha tocat viure. Protesta. Enveja. Enyora.

Abdelwad

L'Abdelwad ja és gran, més de cinquanta anys, i no li queden gaires esperances. Havia ocupat un càrrec important a Algèria, però ara ho ha perdut tot. Quan la situació es va posar malament va fer sortir la seva família, però, després, la seva pròpia supervivència va quedar greument amenaçada. Un temps de presó fou suficient per a fer-li deci-

dir agafar el camí de l'exili. "Ho he perdut tot", diu sovint. "Tenia una família, una casa, un projecte de vida, una feina, il·lusions, i ara no en queda res, de tot allò". És demandant d'asil polític.

Un dia va venir plorant: la seva mare havia mort. Com a refugiat polític no podia tornar. I era el fill gran! Tenia la responsabilitat d'enterrar la mare. I no podia tornar. Es va debatre tota una nit, en què ningú no dormí. S'ho volia jugar tot. Per a ell el més important era complir el seu deure de fill gran. L'endemà va aparèixer derrotat. No hi aniria.

Agafarem els diners i els enviarem perquè la mare pogués tenir un enterament digne. Encara ara li fa mal.

MENTRE HI HAGI UNA COSA PER A ESTUDIAR HI HAURÀ VIDA

En Iossouf també és africà. Molt jove, però amb una maduresa que ha guanyat tenaçment amb el temps. Responsable, emprenedor, constant, reflexiu, organitzat i amb un alt sentit de la disciplina. Qualitats ben valuoses en una persona. Sol·licitant d'asil, treballa en una empresa, s'esforça per aprendre, demana que se li expliquin coses, no para mai. Té por que el temps se li escapi de les mans. Avança fort. Li agradaria reconstruir la casa familiar, guanyar de nou l'honor de la família, és dels que vol assolir un destí i un lloc en el món. Lideratges diferents per a un temps diferent.

Sembla que només hagi existit per a arribar fins aquest moment. Volia estudiar. Només tenia catorze anys quan ho va formular al pare, però ja veia molt clar que el seu somni era formar-se. Havien marxat del país perquè el pare era d'un partit opositor al govern i la seva vida corria greu perill. La mare feia anys que havia mort. Passaren la frontera una nit, ell, la germana petita i el seu pare. Arribaren al país veí, però hagueren de marxar un xic més enllà. La franja de Benín que limita amb el Togo no

és una franja segura per a viure-hi, ja que sovint l'exèrcit togolès hi entra. En arribar a la capital se separaren amb la inquietud de qui sap que els camins, quan es divideixen, de vegades no es tornen a trobar. No hi havia mitjà de subsistència possible i per això calia que algú es posés a treballar i aconseguís diners per a poder sobreviure... A ell, però, l'afany per l'estudi l'empeny. Deixa el primer treball en un restaurant. Sovint, mentre serveix, escolta els homes que parlen d'un país, Algèria, on la

gent es guanya la vida... No sap ben bé on és –Nord enllà, li expliquen–, però ell ja en té prou: agafa autobusos i camina quan és necessari. Té la força dels quinze anys i d'un ideal ben clar. Al cap d'un temps arriba a Tamanrasset i una ONG li paga el viatge fins a Orà i després es trasllada a Magnia. Tot i les informacions rebudes, descobreix que a Algèria tampoc no hi ha treball suficient per a quedar-s'hi. Però no es desanima ni pensa en el retorn. Escolta els companys subsaharians que ara parlen d'Europa.

Com aquell que es deixa portar per un corrent indeturable, s'hi llança. Malviu i passa com pot la maleïda frontera d'Oujda, per anar Marroc endins. Rabat. Sàhara. Fuerteventura. Cáceres. Salt... un carrer a Girona.

Viu en un centre assistencial i comença a anar a classes de català. Sorpren a les classes des del primer moment. Tenia raó: volia estudiar. Per estudiar va travessar mig continent i va arribar-ne a un altre. El que no sabia és que l'estudi el salvaria. Sobresurt perquè és obstinat, però també perquè se'l veu precari, feble, en perill. Al final fa cap a la casa d'una associació que l'acull.

A la casa d'acollida, després de mesos de no parar, ha pres consciència per primer cop que, en essència, a la vida no li queda res. Els companys lluiten, sobreviuen i tenen famílies en origen a qui cuidar. Tots es lamenten de no tenir prou diners per a enviar. Pateixen per les malalties que no es poden guarir, pels germans que aquest any tampoc no podran accedir a les escoles tan cares a l'Àfrica. Però ell no té ningú. Ningú. El pare

i la germana: on han anat a parar? Algú diu que els han vist a Lagos (Nigèria). S'inicia una recerca, però resulta infructuosa: el silenci més absolut, com si la terra se'ls hagués empassat. Només ha quedat un avi, però resulta impossible de parlar-hi, està malalt, i no pot establir una conversa telefònica. I la resta de la família? També ha intentat parlar-hi, però no en volen saber res, s'han burlat de les idees polítiques del seu pare i del seu destí.

Està sol. S'agafa amb força als fulls de les classes de català, amb el diccionari a la mà, indaga la paraula més petita i insignificant. Per ell no ho són, d'insignificants, les paraules, en cada una d'elles es rescata ell mateix, és el preu de la seva supervivència. L'estudi de la llengua l'ha salvat del desvari, del no-res, de la solitud. La llengua se li ha fet amiga, companya.

Potser, de moment, no té ningú per qui lluitar que no sigui ell mateix, però té una llengua per aprendre i tot un recorregut a fer. Acarona les paraules, perquè sap que són la seva taula de salvació, i a cada una proclama que encara n'hi queden moltes més, i quan el vols consolar i dir-li que ja en sap molt, ell necessita creure que encara en resten milers per a ser apreses... Mentre hi hagi paraules, hi haurà vida.

Fa poc li van fer unes proves de coneixements, però tingué una avaluació baixa en matèries de càlcul. El posaren en un curs d'inserció social, en un barri difícil. No entén per què els companys tenen tan poc interès a estudiar i a aprendre, ell que ha fet milers de quilòmetres per poder-ho fer... No ho entén. Es distancia. Es preserva. Escolta. Sap que

avançarà, que allò només és un pont que ha de passar, durarà uns mesos, però el passarà. Més enllà no sap el que li espera.

A la casa on viu fa el de sempre: estudia de dia, estudia de nit, fins a altes hores de la matinada, mentre els altres es distreuen, ell a estudiar. És seriós, educat, silenciós... Sempre un pèl melancòlic. Mentre quedin coses per estu-

diar, sap que a ell, que ho ha perdut tot, encara li quedarà vida. Fa poc va arribar la notícia: el pare era mort, però la germana vivia en un poblet perdut, de la frontera amb Nigèria. Comença un veritable rescat. I llavors, com sempre, una petició: que estudiï, que es formi. Ara ja no està sol, però les paraules van ser, durant molt de temps, pràcticament les seves úniques companyes

LA CONDEMNADA D'UN "T'ESTIMO"

La Lucy ja no és tan jove, els anys passen massa ràpid. Llatinoamericana, estudiant, exigent, esforçada, reflexiva, bona persona, intel·ligent... n'ha vist de tots colors, però una vegada i una altra s'aixeca, i s'aixeca amb una esperança que fa que els ulls li brillin intensament. Somia un futur millor per a la seva filleta, molt petita encara, i en això ha posat tota la seva força. I avança, avança, amb una constància exemplar i una perseverança indefallent. Algun dia el futur li donarà el que espera: una vida digna, un treball, i poder tirar endavant la seva vida, encara que a ulls d'alguns sigui ja massa tard. El temps té velocitats molt diferents per a cada un de nosaltres.

A mig camí de la bondat i la innocència, a mig camí de l'estimació. Una història dura de maltractaments. Una carrera universitària. Una difícil homologació de títols en un país estranger. Una organització benèfica trobada per internet...

L'objectiu per a ella era ben clar. Estant malalta i sense poder cobrar el sou suficient per a poder-se medicar, no li queda altra solució que aconseguir una homologació de títols a l'estranger. Només així podrà tornar al país d'origen, aconseguir millors treballs i pagar-

se els medicaments. Un somni. Però és voluntariosa, té molta força interior i un cor molt gran. Potser la barreja de quít-xua i d'aimara explica una manera de ser singular.

Els camins no són mai rectes. L'organització que l'acull al país on tramita l'homologació és una organització religiosa que treballa en la reinserció de drogodependents. La sotmeten al mateix règim dur i estricte que els interns. Ella aguanta, enmig del dolor i d'alguna suspicàcia, però ha estat aco-

llida, i el cor no li permet ni dubtar ni abandonar.

Dedica moltes hores a l'organització, es pot dir que hi treballa. Per tant, l'homologació queda aparcada. Pel camí, algú, per primera vegada a la vida, li diu que l'estima. Es casen i al cap de poc temps té una filla. Llavors comença el desvari. Veu davant seu la droga i les malalties incurables. Ella fa i desfà els camins. Ara avança amb força, ara retrocedeix. Ara es penja de l'abisme, ara surt amb força del pou enorme on ell l'ha posada. Ara maleeix, ara beneeix. Ara oblida. Ara recorda. Ara sent pena, pietat, culpabilitat. Aconsegueix finalment sortir de la casa, però ja no té res. Sí, té una filla. Vol treballar. Vol guanyar-se dignament el pa però no se'n surt, és com si el destí hagués quedat encreuat.

Ara hi va, ara hi torna. Ara diu que no el pot deixar sol en l'estat en què està. Ara diu que és terminal. Ell la humilia i la vexe. Ella es perd. Jura no tornar-hi, però... Ha quedat presonera dels seus valors morals. Ha quedat presonera d'un "t'estimo" dit en una terra on mai ningú no havia deixat anar una paraula d'estimació.

Laberints. Autèntics laberints del cor, de la ment, de l'afectivitat. Però també de la bondat, de la por, de l'amenaça, del menyspreu, de la vexació...

Es perd. I és magnífica. Es perd i té uns valors difícils de trobar. Però es perd. Algun dia trobarà la sortida del túnel, té unes qualitats humanes que li ho permetran. Que dura pot arribar a ser la vida! I tot per a poder tornar al país d'origen i pagar els medicaments per una malaltia que pateix des de petita!

UN COR QUE HA SABUT ARRELAR-SE

L'Elsa, llatinoamericana. Adulta, amb una maduresa deliciosa, tendra, forta i una mirada aguda. La delicadesa i la voluntat impregnen la seva vida. Sap estimar i ser estimada. S'hi està bé al seu costat. Constructora de mons habitables, on tornar a trobar sentit a la vida.

A Colòmbia, el seu marit formava part de l'exèrcit. Ella es dedicava a un negoci de roba i perfums... Tenien dues filles. Per raó del càrrec a ell l'havien de traslladar periòdicament. Ara aquí, ara allà. Casernes diferents per tot el país. La lluita contra la droga estava en el seu punt més àlgid i perillós. Passaven mesos i mesos sense veure's. Ella s'havia acostumat a viure d'aquesta manera. Lluitava i confiava: sabia que per a ell la feina i la família eren els dos pilars

fonamentals que donaven sentit a la seva vida. Així eren feliços.

Fins que un dia els caps es van avenir en la foscor, i ell no en sabia res. En una de les accions de l'exèrcit van caure persones importants de la zona on llavors vivien. I és aquí on començà l'infern. Amenat, es va haver de retirar de l'exèrcit. La família també fou amenaçada. Un dia van posar una bomba a les nenes mentre anaven a l'escola. Era només un avis, però la vida ja no era vida.

Impossible continuar. Impossible recomençar. Tot l'ordre en què havien viscut, tot el sentit, tota l'harmonia d'allò que havien estimat s'enfonsà sense possibilitat de reparació.

Arriben a Espanya un dia. El mateix dia que saben que la filla gran està embarassada. Ara són una família de refugiats polítics que ho ha hagut de deixar tot, que ho ha perdut tot. Arriba amb més de quaranta anys, la mirada enfonsada i els ulls cansats. La boca rígida i tensa. Arriba enfadada amb tot, amb la vida, amb el vell país, amb el nou país... No passen gaires dies que inicia una transformació insòlita. Pren una força insospitada. Els ulls li tornen a brillar, els llavis esbossen un somriure. Lluita amb la llengua que ha d'aprendre. Lluita amb la vida. Té dos suports molt forts: una Església Evangèlica que els ha acollit, i una as-

sociació que li presta el suport humà necessari. Tenint aquests dos bastions, no pensa en res més. S'hi arrela. Hi centra el cor. Manté, com sempre, la família unida al voltant seu i pren la iniciativa: busca feina, es presta a treballs que mai no hauria pensat haver de fer, infon esperança, il·lusió, crea tot un món habitable al seu voltant...

Sap que li vénen uns anys molt durs, uns anys en què haurà de treballar com mai no ho hauria pogut pensar, però té la força per a fer-ho. Dins seu, Déu ha pres una volada que no havia tingut mai. No té por. Lluita, lluita i lluita. La família no trontolla en cap moment. Tothom està al seu lloc, tothom té un present i l'estima, i tothom creu en un futur. És l'obra beneïda de les seves mans. I, sortosament, el futur, a poc a poc, se'ls va aplanant en una terra on no haurien pensat mai viure.

La Zaira és txetxena. Duu una dura experiència sobre les espatlles. Personalitat forta, arriba a les persones, sap estar en els llocs, els estima i n'extreu amor. Hi ha persones que són universals. L'horror no l'ha fet renunciar al millor de la persona: l'acollida, el reconeixement de l'altre, la pau entre els pobles. La veus a ella, i veus totes les dones que han fet avançar el món, enmig de tant de sofriment que els humans hem estat capaços de generar a la terra. És la veritable resistència.

Els records de la guerra han colonitzat gairebé tot el passat. Només uns pocs records d'abans, quan eren feliços, han sobreviscut. Temps molt diferents i llunyans, però feliços. Eren una família estable, gran, arrelada, nacionalista... Quan va esclatar la guerra, ell va marxar, però tota la família quedà involucrada: germans, germanes, dones, fills, avis... Ella ho tastà tot, amb resignació, com si algú hagués escrit en el llibre de la seva vida aquelles pàgines des de feia

molt de temps. Conegué el fred gèlid, la neu, la manca de menjar, els campaments, els amagatalls, la vida en un vagó de tren amb altres dones i fills, la por de l'exèrcit rus. La por que s'enduguessin els fills. La mort. Txetxènia. Txetxènia. Txetxènia.

Una màfia, que viu i trafica amb el dolor i les esperances de la gent, els duigué tots cinc a Espanya en un vaixell. El viatge, a les bodegues, fou horrorós. La resta dels germans també aconseguiren

sortir i s'instal·laren a França. A la petita ciutat on vivien ara creia tornar-se boja. Trucava a la mare i li deia que al carrer no hi havia trets, però la mare vivia encara la destrucció de la guerra. Ell, el seu marit, no s'adaptava. Havia deixat les armes, però res més. Encara ho duia tot gravat al cor i a la ment. Les escenes de guerra, els pobles destrossats, els morts... No podia oblidar res. Es revoltava contra tot i intentava sobreviure de la mateixa manera que si fos a Txetxènia. Res no funcionava. Res. Ella decidí prendre amb força les regnes de tot. Aprengué la llengua, començà a treballar, malgrat una dura malaltia, s'obrí a noves relacions, parlà amb tothom i tragué de dins seu una força ancestral i desconeguda. Una força que la projectava en dues direccions, en una, la salvació de la família, i en l'altra, una bondat especial que la feia anar vers l'altre d'una forma que captivava. Alta, grossa, faccions expressives. Meravellosa. Al seu costat tot prenia sentit. La guerra

no l'havia destruïda. Es mantenia amb totes les seves facultats, amb totes les seves qualitats, més encara, tenia un pòsit dins seu que l'impulsava a creure en la condició humana. Molt. Enormement. Era musulmana, però no parlava mai de religió. Parlava als homes i a les dones. Sense descans. Al cor. I convenciença.

Ell es veié arrossegat per aquesta força i hagué d'admetre el pou on s'havia enfonsat. Havia de pagar un peatge si volia néixer de nou. Començà a treballar. S'asserenà. Ja no era un guerriller. Era brusc, dur, però molt agradable. Avui la família viu una època d'estabilitat i de pau. A Txetxènia, però, encara no en tenen. Per això viuen amb el cor partit entre aquí i allà. No sé si ella somnia tornar-hi. Hi ha dones que, malgrat la seva càrrega identitària tan forta, saben viure arreu com si fos casa seva. I arreu construeixen família i reuneixen els seus. Vagin on vagin, saben crear vida i impregnar el món del seu cor.

L'Irma és llatinoamericana. Una personalitat fortament religiosa, emprensària i emprenedora. Petita, viva, amb una mirada inquieta, entre temerosa i obstinada. Un pèl introvertida. Mare. Incansable. Viu essencialment amb Jesús. Obre la Bíblia i hi busca consol, n'apunta frases, les porta a la bossa cap a la feina, les pensa, les fa vida. Un punt de solitud acompanyada. Un punt de tristesa. La vida no l'ha tractada gens bé i es mereix un futur millor.

A Hondures tenia un taller de costura i una botiga. Ell era rellotger. Tots dos treballaven molt, però eren feliços. Tenien tres fills. Res no semblava emboirar la seva existència. Així es defineixen, encara ara amb una espurna de recança per tot allò que han perdut. I va venir l'huracà, el maleït Mitch. No en quedà res, ni de la botiga, ni del taller, ni de les possibilitats de refer la clientela... En unes poques hores van caure en la misèria.

Amb la casa destrossada es refugiaren a casa d'una cunyada. Vençuts.

Sortiria el sol per algun horitzó? Ella sola, valenta, va prendre la decisió: emigraria a Espanya. Quan arribà es dedicà al que sabia fer: cosir. I cosí i cosí en cases de núvies cares... Es matà fent hores extres... Entre cella i cella només un pensament: salvar la família. Res més. Aguantà solituds. Aguantà vespres, aguantà nits, aguantà caps de setmana...

Ho aguantà tot. Però tenir els fills tan lluny la feia morir d'enyorament. Quan la feina va ser una mica més estable vingué el marit. Però ella hagué de tornar al país d'origen per regularitzar-se. El marit restà, llavors, sol sense a penes treball i sense saber que fer en aquell país desconegut... Menys pacient no aguantà l'espera i decidí tornar. Li faltava ella, la seva força, la seva vida. I li faltaven els fills, tota la raó de ser.

Quan ella tornà amb papers sabia que ja no podien estar més els uns sense els altres. Confiava poder-los mantenir tots i decidí que estarien junts. Tots, més un que havia d'arribar a la vida: estava embarassada del quart fill. A la ciutat on viu les coses canvien. Amb la regularització perd bona part del sou i, per tant, no pot mantenir ni el pis ni la família. A més a més, està força endeutada pels bitllets del viatge.

Ha passat un altre Mitch. Ell queda ensorrat. Ella lluita, busca, parla... Són pràcticament al carrer de nou, però ara en una altra ciutat més gran. Viuen tots en una habitació d'un pis compartit amb altres famílies. És el caos, però no hi ha cap més solució... Ella obre la Bíblia, una vegada i una altra, a l'atzar, i hi busca consol. I l'atzar arriba, són ajudats per una associació que els permet tenir

un pis, els subministra menjar i sosteniment econòmic. Ara ja són sis a la família.

Després tot el pes que ha anat suportant des del primer Mitch li passa factura i s'enfonsa. Comencen a sorgir les malalties, les depressions, l'abandó del treball, les pors... Ara, just en el moment que sortien del pou immens on havien tornat a caure.

Amb un propòsit ferm i feble alhora, callat, diari..., ella se'n torna a sortir. És admirable, l'ànima humana. Aplega bé la família, troba una feina, treballa més hores, es preocupa vivament per les filles, va a l'església i prega, i prega... Tot respira de nou. El tercer Mitch ha passat. Tenaçment encara aguanta, ara ja amb alegria i esperança a la mirada. Una mirada viva, inquieta, incisiva, una mica perduda a vegades. Somia tenir de nou el propi taller. Somia i arriba a tenir-lo.

Llavors ve la crisi i arrasa els seus somnis, la seva fortalesa i un dia decideixen emprendre el camí de retorn. Ella afirma que no s'enduu ni un euro, però que s'emporta un altre concepte de la vida i de les persones. "Aquí vaig venir per descobrir el sentit de la vertadera vida, i això és el més gran que em podia passar!"

En Hassan, africà. Jove amb grans dots de lideratge i un gran desig i capacitat d'aprendre. Té unes ganes enormes de comunicar l'experiència de la guerra perquè la gent compregui l'absurditat de certs camins. Sent un amor immens per l'Àfrica: la pensa, la sent, la coneix, la imagina i la projecta. El mou un viu anhel de millora de la humanitat.

Explica que el seu pare, a qui van matar durant la guerra, li deia que tenia boca de foc. Quan era nen ja cridava, no sabia ni llegir ni escriure, però tota la força que tenia al cor li sortia per la boca. Fins i tot ell mateix es sorprenia, ja que sovint deia coses que ni sabia d'on li sortien. Però se sentia fort, molt fort.

Llavors va venir la guerra. I vingué la destrucció: va veure matar, cremar, asfixiar, degollar, violar, arrasar, destrossar...

Va fugir, separant-se de la mare i els germans, que també fugien. Explica que mentre corrien va veure escenes horribles de nens que queien i eren assassinats, d'avis que no podien córrer més i es feien abandonar pels més joves. I va patir la fam, i la necessitat el féu vèncer la repugnància, i va menjar de tot, de tot.

Travessà el país de punta a punta. I després un altre país i un altre en una mena de fugida sense saber cap a on. Ara ja no era boca de foc, ni era fort...

sinó un ésser feble, desvalgut, desorientat. Ja no li quedava res on sostenir aquella fortalesa i seguretat. Ara tot s'havia transformat en una fonda pietat per tot i per tothom.

En una illa atlàntica va poder sobreviure gràcies al menjar que cada dia una dona li deixava a la porta de casa seva. Ell vivia llavors en una cova al costat del mar. A la pastera va quedar mig mort d'esgotament, de mareig i de gana, però el va salvar la compassió que despertà en els altres la seva fragilitat i la seva curta edat. Ara sabia que els febles sobreviuen també i que els forts no són ben bé el que ell imaginava de petit.

En una ciutat molt lluny del seu país algú el va ajudar a buscar la seva família i van aconseguir trobar-los. La mare era viva i els germans també, vivien en la més completa misèria. Per telèfon la mare no es cansava de dir "Com sé que tu ets ell, si jo pensava que era mort?"

De vegades, la seva cara, els seus ulls perduts, el front arronsat inspiren una profunda llàstima. Però és un líder,

li surt per les venes, per les paraules, pel cor, per tot... Estima Àfrica, estima els pobres, estima els qui pateixen. Té una altra concepció del món: creu en una identitat universal fonamentada en valors d'humanitat i de justícia.

Era analfabet perquè havia d'ajudar el pare en el camp de cafè, però la saviesa li venia d'haver escoltat molt els vells del poble ivorià on vivia, i on va aprendre tot el que calia per a viure. A Europa no n'hi havia prou amb això i ell bé que ho sabia, per això es va llançar a estudiar i estudiar sense parar. Sap que sense formació aquí no hi ha futur.

La força que duu a dintre és immensa. Es perdrà? Convertit en força de treball el món no aprofitarà la feblesa forta d'aquella boca de foc. Quina pèrdua per al món i per a ell. Quina pèrdua! Als seus vint-i-un anys, tan jove i tan vell, diu que ho ha vist tot i que ho ha perdut tot. El que no sap encara és que ha guanyat un interior d'ambre, bellíssim..., que potser el món no arribarà a poder veure mai!

VENUDA A CATORZE ANYS

La Mariam, magrebina. Molt jove, però ja molt treballada per la vida. Experimenta una gran dificultat per a trobar sortides i els seus horitzons són sempre ennuvolats. A vegades duu a la mirada un punt d'infantesa i de joventut no viscuda. Se sent entre dues cultures, però no té la força suficient per a fer de pont, ni té la força per a escollir-ne una o altra. El seu és un futur ple d'incertesa.

Ella no ho sap encara, però ha estat venuda a canvi de diners. L'enganyen prometent-li una falsa felicitat, que ella es creu. Només té catorze anys! Accedeix atordida i sense saber gaire a què ha dit que sí. Després ve tota la preparació, els vestits, l'henna, els cabells, les joies i la festa. Els pares són bons. Volen per a tu sempre el millor i per això escullen el teu camí.

Estant a la ciutat fronterera, enmig de la llarga espera és com si es despertés i truca a una amiga. Alguna cosa dins seu s'ha instal·lat, estranya, dubtosa. Encara no sap què és. Truca i li surt sense haver-ho ni pensat: "M'han casat. Necessito veure't".

Ja no té catorze anys, va vestida de negre i alguna cosa s'ha eixamplat en el seu cos. Ha canviat molt: abans duia tre-

nes i ara un vel li tapa tots els cabells. No li deixen tenir cap contacte a soles amb l'amiga a qui ha demanat ajuda. El seu marit té trenta-cinc anys i van camí d'un país del nord d'Europa.

S'instal·la al pis minúscul on ell viu. El seu equipatge és lleuger: sense idioma, sense anys, sense res... Ja des del primer moment l'envaeix la por. Tem l'home amb qui comparteix sostre. I comença una pura bogeria. Ell no treballa i per això està a casa moltes hores. Ella té por. Afortunadament pot anar a classes de l'idioma del país. El trajecte cap a les classes l'allarga tant com pot, ja que és l'únic moment d'estar sola: un gram de llibertat. Parla amb alguna veïna, de la mateixa cultura que ella, contempla el nou i estrany paisatge de la ciutat que l'acull.

Viu entre abismes que l'abismen totalment: la fidelitat als pares, la fidelitat a la cultura, la por horrosa de l'home amb qui l'han casada, i la por d'allò que l'home li demana. Un dia decideix tornar a trucar a l'amiga. Ja no pot més... Aprofita un moment que ell surt de l'apartament per a marcar el número de telèfon. Parla i parla, es desfoga i esprem totes les gotes que la por li produeix.

Com que no dona a l'home el que vol, els enfrontaments arriben, i amb ells els crits, les amenaces, els cops... Ella no sap ni on viu. Dintre seu, la seva cultura clama, però també dins seu

s'adona que ja ha après altres camins. Cruïlla estranya on sobreviu com pot. Un dia surt, no sap on va, però no vol tornar a casa. Travessa els carrers de la bella ciutat, no veu res..., ni ningú. No vol tornar. Vol morir. Desitja desaparèixer per sempre més. Després, no sap com, les velles veus parlen dins seu i torna a casa.

Ara l'amiga ja ha parlat alguns cops amb ell, vol fer-li veure que està al cas que ell no pot fer-li segons quines coses. Ell veu aquesta presència com un obstacle. Quan la família truca, ella calla i menteix: diu que tot va bé. Més endavant ja no menteix tant i s'atreveix a confessar allò que se li fa difícil de donar. La mare li explica amb fermesa quin és el paper de la dona en un matrimoni. Però ella no pot. Senzillament no pot i s'enfonsa encara més.

Un dia l'amiga creu que ja tot és insostenible i li exigeix que la torni, si no, ella mateixa anirà a buscar-la. Tornen. Ell enfurismat, ella derrotada. La deixa a casa dels pares. Quan ve l'amiga a visitar-la, el pare se li encara i per tota salutació li pregunta: "I així vostès creuen que Maria va tenir un fill de Déu?". I es posa a riure amb tota la ironia del món... És una manera de tirar-li en cara la seva intervenció davant la filla. El germà fa callar el pare. El divorci arribà al cap d'uns mesos. Però a l'ànima, durant molts anys hi portarà gravades totes les marques.

CAMINA PELS CARRERS SENSE SABER ON VA

L'Abdourahman, magrebi, ja gran. Sol·lícit, responsable, reflexiu fins a l'obsessió. És ple d'estimació pels fills i porta, com molts dels immigrants, un punt trist i de melangia als ulls. Un veritable germà. Molt proper, com algú que sempre has conegut, com algú que has tingut al costat tota la vida. I això no obstant, ve de lluny, ve per amor, i emprèn el camí de la fugida per amor. Per amor es creuen mars, ens obrim a nous mons, en sortim diferents. Però la pobresa, quin mur tan gran per a enderrocar!

Va immigrar perquè volia un futur diferent per als seus fills. Estava tip de la pobresa, de l'amuntegament en una sola habitació, de la misèria del barri i de la manca de diners per a les necessitats més quotidianes. Va seguir l'impuls interior de l'amor: els estimava, i no volia que passessin per on ell havia passat.

No li fou fàcil creuar l'Estret, tirar cap el Nord i arribar a Catalunya. Un cop aquí, el temps gairebé obligat de carrer, la impossibilitat de trobar feina,

d'aconseguir papers... De sobte, l'impuls s'apaga i apareix l'ombra del dubte: i si tot fos en va? Els fills i la dona se senten encara més desvalguts, i ell sent al cor la seva absència. A més continuen vivint en la mateixa misèria que abans... El dubte és un corcó que fa forat. Es pregunta què ha fet malament i si mai els podrà reunir a la terra nova que ha escollit. La nostàlgia i la por el dominen fàcilment. Camina pels carrers sense saber on va, es perd... Plora. Quan

parla amb ells per telèfon els diu que els troba a faltar i les seves veus el transporten a la seva presència. En penjar el telèfon, la solitud es fa encara més insuportable. Un dia perd l'horitzó i el sentit de tot. És la temuda depressió que s'acosta al desvari. Una llumeneta no s'acaba d'apagar: els estima, és l'únic que sent per dintre, l'únic que els seus ulls veuen quan va pel carrer, l'únic que les seves orelles volen sentir.

La família està cada vegada més preocupada i envien un germà que viu a França perquè el convenci de tornar. Les hores passades amb el germà i les llargues xerrades li tornen la pau. Parlen una mica de tot. Del passat, però, no gaire. Moltes consideracions sobre la situació que pateix. Moltes valoracions sobre el futur. El germà marxa, ell creu sentir-se amb força suficient per a continuar.

Presenta una petició de regularització, però en la tramitació sorgeixen problemes i tot va amb una lentitud desesperant. Cau en un pou encara més fondo. Passeja pels parcs, i ja no vol veure ningú ni vol sentir ningú. S'oblida, fins i tot, de recollir els diners de l'ajuda. Res. Com si tot hagués arri-

bat a la fi. Només veu davant seu com s'allunya la possibilitat de veure'ls, de parlar-hi, de poder viure amb ells un altre cop.

És aquest l'únic somni que el manté viu: tornar i estar amb els fills per sempre més, en la misèria, en la pobresa, tant li fa, estar amb ells. Cal que ho reconegui: no ha aguantat la separació i l'enyorament se'l menja. No ha estat el primer ni tampoc serà l'últim.

Unes veus li demanen que no ho llenci tot a rodar, que agunti una mica més encara. Es dona, però, un termini: dos mesos. I agafa el calendari. Comença el compte enrere. Si no avança en aquests dos mesos, pujarà a un autobús un dia qualsevol, travessarà Espanya, prendrà un vaixell i s'enfonçarà per sempre més en els orígens d'on va sortir ple d'esperança. Per amor va marxar, per amor vol tornar. I si algú li pregunta mai per què se'n va anar, per què ha decidit tornar, ell senzillament contestarà: els estimava. Quin dolor tan fort, agut, anul·lador... Un matí de tardor, sense dir res, va marxar. Al cap d'uns mesos va trucar de nou: "Ajuda'm a tornar, això és l'infern, vull fer de nou el camí dels il·legals".

LA SEVA FERIDA D'INFANT

L'Henry, africà, ja gran. Molt religiós. Home pragmàtic, molt responsable i amb una gran capacitat de sacrifici. Sincer. Una experiència vital plena de moments de tristesa i de desenganys. Va decidir emigrar a Europa per salvar la família. Una Europa estranya, per la qual està disposat a obrir-se camí perquè altres puguin viure com ell no ha pogut viure. És una persona d'una gran generositat.

Era petit, anava a catequesi a la seva ciutat camerunesa, però no va passar l'examen i es quedà sense poder rebre la primera comunió. La ferida li ha quedat a dins, molt endins. Passaren molts anys, i la vida continuà... Quan ja era gran i estava en terra estrangera, a la casa on havia estat acollit per trobar-se en extrema pobresa, el convidaren a l'eucaristia. A l'hora de combregar, tímida-ment va dir: "Puc? Puc fer-ho, jo?". Se'l miraren amb sorpresa i ell explicà amb veu tremolosa la seva ferida d'infant.

Camina silenciós cap a la feina. De tant en tant telefona al Camerun i intenta donar consell i posar ordre en una família extensa. Però és difícil fer-ho des d'Europa, sense veure les cares i amb la limitació de temps que imposa el telèfon. Gairebé no té res: només una feina dura, massa dura, que li permet guanyar uns pocs diners. Però no es queixa; l'esclau modern, com l'antic, no pot establir cap condició. Diu que se sent una mica com el Josep bíblic: ofert als mercaders estrangers perquè els seus ger-

mans i la seva família puguin tirar endavant. Però el preu d'aquest Josep i de molts altres joseps actuals és molt alt: el propi cos, la pròpia vida... Va marxar ja gran, veient que per a les germanes i els fills no hi havia més possibilitat que la seva immigració. Creuar països, com tots, travessar fronteres, tanques, com tots... I arribà a Europa per ajudar a viure unes famílies que no tenien res.

Als primers temps, quan la força i la motivació són altes, tot se suporta. Però, després, la persona a vegades cau, com un mur que es desfà i s'ensorra erosionat per tantes escames, i apareixen llavors els problemes de salut, la depressió, l'insomni... Cossos desfets,

ments que ja no es pertanyen, emocions desfermades o apaties de mort. La por, la solitud, la davallada física i psíquica, aquest és el preu que ha hagut de pagar per a ajudar els seus. A l'hora de sopar, fidel i seriós, pren les seves pastilles. El dolor és fort, però no pot permetre's el luxe de no treballar: els antiinflamatoris són llavors les seves crosses, però fins a quan? Fa mal als ulls i al cor veure'l així, ell que es mereixeria un cel o un retall de paradís.

Cada diumenge, apaga, però, la set de viure en l'Eucaristia, on sana la seva petita ferida d'infant.

De vegades, misteriosament i de sobte, se sent feliç.

ANNEX: CONSTRUIR JUNTS

Potser una tarda arribarà a la nostra vida, potser hi arribarà un matí. Es presenta davant nostre, en un moment que serà clau per a la nostra existència. Ve amb les seves pors, amb les seves ferides, també pot tenir rastres d'ira en el parlar o en el fer: no és fàcil ser una víctima. També porta, però, bells desitjos, busca, somia... Tots hem viscut moments com aquests. Passen per la vida i després en reconeixem el sentit. Tots hem de comparèixer davant el tribunal de Déu (Rm 14,10). Aquell home, aquella dona, les víctimes... tots formen part del tribunal de Déu.

La font de l'esperança

Per la nostra banda, potser estem ben protegits, controlats, potser encara presumim d'un punt d'escepticisme, potser també tenim por, ferides i un poc d'ira a la mirada davant la inacceptable diferència de l'altre... En el fons notem, però, una remor vaga, alguna cosa que intuïx el camí, que portem a dins, molt endins, i que algun dia, sense ni saber com, comença a créixer: A què s'assembla el Regne de Déu? A què el com-

pararé? És com un gra de mostassa que un home va sembrar en el seu hort. Va créixer i es va fer un arbre, i els ocells del cel van fer un niu a les seves branques (Lc 13,18-19).

Ignacio Ellacuría parlava de la "civilització de la pobresa" en contraposició a la "civilització de la riquesa". Afirmava que la civilització de la riquesa busca el desenvolupament i la felicitat a través de l'acumulació d'uns béns que acaben esdevenint indispensables

per a una persona, un grup, o un Estat. La felicitat es concentra tota en la seguretat: seguretat per a viure, seguretat per a consumir. Com recorda Jon Sobrino, en el seu llibre *Fuera de los pobres no hay salvación*, no tothom pot accedir a aquesta civilització. Hi ha zones de la terra en què la supervivència no està garantida. La fam i la manca d'uns ingressos mínims fan que la vida sigui una realitat més que fràgil. Són molts els que moren per manca d'allò mínim i essencial. L'any 2003, a Bangla Desh, després d'un dur estiu de monsons, vam poder veure com milers i milers de persones havien de viure al carrer. Davant dels nostres ulls eren milers els que jeien famèlics, malalts, moribunds... Resulta difícil d'oblidar. La vida i la mort juntes, freqüentment, ocupant grans espais públics, però invisibles per a una bona part del món.

Déu escolta el clam dels pobres, els estima i suscita en el cor de molts la crida a fer camí amb ells. Jesús explicava com era el Regne de Déu, però anava més enllà i demanava seguidors per a anar a trobar Déu on era: en la fraternitat, en la bondat, en la justícia. El nostre Abbà Il·luminós es converteix en l'esperança dels pobres. Des d'estaments eclesials se'ns parla d'una civilització de l'amor. Com diu Casaldàliga: s'hi hauria d'afegir, a aquesta civilització, la civilització de la pobresa d'Ellacuría. Abbà Il·luminós que, si som capaços de mantenir la fidelitat al camí que Déu obre dins nostre, ens duu a la denúncia profètica i a l'enfrontament si cal amb els opressors. I és que el mal és una atmosfera, però té també cares i noms, i a vega-

des, cal desemmascarar-les perquè siguin reconegudes.

Lliurament als altres i compromís amb la realitat per a transformar-la. Un lliurament que potser arribarà fins a una mort que ens apropià a la de Jesús. Només llavors també nosaltres rebrem del tot l'esperança de la resurrecció. Oblidar-nos per lliurar-nos a una realitat més alta, el lloc on Déu es troba i es manifesta, i vol ser trobat per nosaltres: el cor dels pobres.

Apropar-se als límits de l'existència humana

Malgrat que cada voluntari s'apropi a la persona immigrada des de la seva pròpia història, amb la característica especial de cada opció i crida, hi ha una constant que és present en tots els voluntaris d'Àkan: la voluntat d'apropar-se als límits de l'existència humana.

Si ens aturem a analitzar aquest apropament hi ha una sèrie de trets que es van repetint en la nostra opció i, ben segur també, en d'altres opcions de voluntariat. De mica en mica les anirem desgranant per si poden servir de reflexió i d'orientació. Partirem de l'agostament i la comunió.

a) A la base d'una opció hi pot haver moltes causes, circumstàncies de la vida, empaties, inquietuds, aspiracions, una actitud molt reflexionada, fins i tot mancances, però, el voluntari és un agosarat que s'atreveix a acostar-se als límits. El camí comporta un peatge, el voluntari deixarà molt d'ell mateix en aquest apropament, però sap que per a ajudar l'altre, sovint, se l'ha d'anar a buscar allà on és: als límits o als marges

de la nostra centrada realitat. En aquest lliurament s'anirà polint, polint, talment un diamant brut en el qual emergeix la veritable vida. Experiència profunda i fèrtil del voluntariat que li donarà l'oportunitat de néixer de nou.

b) No s'hi arriba de qualsevol manera, als límits de la condició humana, sinó per un intens procés de comunió que li és previ. Ens sentim en comunió amb els homes i dones que pateixen, volem compartir el seu dolor perquè puguin sortir-ne i avançar. Estem decidits a unir-nos-hi per a poder deixar enrere junts el pou on han caigut. D'aquesta unió emana una força misteriosa que ens dóna llum, ens assisteix en la nostra acció i la fa fiable i consistent. Quan la persona sent que un altre es posa al seu costat, fent seva la creu per la qual està passant, es fia, posa confiança, se sent també estimat en la seva trajectòria personal, i, d'aquesta manera inicia la recuperació vers una autonomia creixent. És la sorpresa de veure que interesses a algú, i aquest ser objecte d'atenció, ja no diem d'estimació, pot ser el primer pas per a reconduir la vida.

El voluntari, doncs, és un agosarat i un ésser de comunió, se sent unit a la comunitat humana i, especialment, als qui més pateixen, i lluita perquè ells mateixos puguin ser autors dels seus canvis. Acompanya, fa companyia i promou la persona.

Sensibles a les ferides del món

En el procés anterior a l'opció de comprometre's, el futur voluntari ha d'haver experimentat una sensibilitat especial i un nivell de conscienciació molt alt. La

sensibilitat per les ferides del món neix en el cor de la persona com una queixa, un "no pot ser" que, si s'uneix a un profund coneixement de la realitat, acaba originant, com afirmava Levinas, la responsabilitat vers l'altre. Ens sentim responsables davant del mal de l'altre i ens decidim a actuar. Així sorgeix entre els creients el treball pel Regne de Déu i entre els no creients la construcció d'una nova humanitat. Punt fort d'unió d'esforços, de voluntats i de cors. .

No és fàcil, però, implicar-se en el mal del món, caldrà molt de discerniment. Caldrà molta capacitat de separar, valorar, contrastar, i no una vegada, sinó moltes més, per a contribuir així a edificar aquest Regne. El discerniment convé que sigui comunitari. La compassió que ha nascut en el nostre cor necessita el discerniment en grup, contrastar amb altres la pròpia opció. Aquella frase de l'Abbé Pierre: "Si tu pateixes, jo ho passo fatal", necessita, abocats com estem a l'acció, un temps de discerniment d'apropar-se a la realitat per a poder-la llegir bé i per a posar en marxa allò que creiem que farà avançar la persona que acompanyem.

El voluntari ha de sentir en el fons que no ho fa tot, sinó que de fet tot li ha estat donat. És una posició humil, basada en l'agraïment pels dons rebuts, que ha de saber posar al servei de l'altre. Som un fil per on passa un corrent que ve de més enllà de nosaltres i va més enllà de nosaltres mateixos. És bo que el voluntari es conegui i sàpiga què és el que pot posar a disposició de l'altre: reconèixer els dons rebuts per a lliurar-los al servei del pròxim. Gratuïtament ho hem rebut, doncs gratuïtament ho do-

nem. El nostre és un paper de mitjancers, però per a ser mitjancer cal un bon autoconeixement. En aquest sentit, i des de la nostra experiència, creiem que és d'una gran ajuda el mètode dels exercicis ignasians.

Els fruits de la pregària i la contemplació

La gratuïtat de la qual hem parlat va acompanyada de la contemplació i de la pregària. De fet, creiem que el voluntariat troba un suport adequat en aquests dos pilars. L'actitud contemplativa és una manera d'estar en el món i en la vida que ens permet reconèixer, alhora, la presència i l'absència de Déu. Sense contemplació, serena i pausada, l'acció pot esdevenir fàcilment errònia i auto-centrada. I, per consegüent, amb la pregària explícita, en intimitat, transparència i obertura amb el Déu solidari, el contacte amb els límits de la situació humana pot resultar més resistent i més lúcida. Cal aprendre a contemplar la realitat perquè aquesta contemplació acabi inspirant l'acció.

En el procés d'acompanyament s'aprecia sovint com la persona sofrent pot arribar a prendre altres camins que no havíem ni imaginat. A vegades hi tenen un paper essencial els límits de la comunicació. No tots donem el mateix sentit a les paraules i als fets, ja que les nostres experiències de referència, i més en el cas de la immigració, són molt diferents.

Altres vegades la dificultat està en la tasca mateixa de l'acompanyament. Cal precisar que en el món del sofriment s'acompanya la vida mateixa en tota la

seva complexitat i, per tant, no hi ha pas solucions fàcils. Els fruits de l'acompanyament poden no veure's. Sovint fructificarà més enllà de la nostra relació. Si ha estat profunda, els resultats també poden trigar a arribar, perquè suposen canvis forts en les persones. La paciència, saber esperar amb tacte, i també saber deixar marxar, formen part del voluntariat. Cal respectar a fons els camins de l'altre, mirar-los en perspectiva i esperança.

Ara ens ha trobat a nosaltres, més endavant pot trobar altres persones que arribin a ser significatives per a ell i, així aprendre o confirmar amb ells allò que no ha pogut aprendre o viure amb nosaltres.

Conclusió

El voluntari fa una companyia activa a la persona sofrent, reconeix en ella la vida. Així la persona, que se sent estimada i valorada, reneix, malgrat les males passades que la vida li ha anat jugant. Es tracta d'una veritable recuperació de l'existència. En aquesta donació, no sols l'acompanyat reneix, sinó que el voluntari afina el seu testimoni, concreta les seves idees, constata els seus sentiments, aferma els seus posicionaments. El voluntariat canvia la vida, hi ha un abans i un després, i, en la majoria dels casos, quan s'ha compartit a fons el sofriment, ja no hi ha marxa enrere possible. De tal manera que cada voluntari es converteix en una carta oberta enviada al món, una carta plena de coratge, encesa d'esperança, gràvida de sentit. Una experiència per a aprendre a viure, a fons, en Déu i per a Déu.

1. Com ens mirem les persones immigrades? Ens deixem endur per l'embolcall desconegut o intentem comprendre les causes que els han dut al nostre país, les seves pròpies maneres de ser, el desig de conservar la pròpia identitat?
2. Ens veiem reflectits en alguna de les històries explicades o en alguns dels valors que ens descriuen?
3. Quins valors defineixen l'opció del voluntariat?
4. La persona que inicia un voluntariat es presta a canvis en la seva vida. Estem disposats a afrontar els reptes i els sofriments de compartir la vida o les dificultats dels altres?
5. En aquests moments, conèixes alguna persona o alguna història semblant a aquestes? En cas negatiu, creus que en podries conèixer alguna aviat?